

DESATORO 6

1. Siedme božie prikázanie
    - *Právo vlastníť*
    - *Spôsoby nadobúdania vlastníctva*
    - *Hriechy proti siedmemu prikázaniu*
    - *Povinnosť náhrady škody*
  2. Ôsme božie prikázanie
    - *Povinnosť voči pravde*
    - *Poškodenie cti a dobrého mena*
    - *Právo na súkromie*
  3. Deviate božie prikázanie
  4. Desiate božie prikázanie
-

1. Siedme božie prikázanie

„Nepokradneš!“

(Ex 20, 15)

- *Právo vlastníť*

Majetok vždy bol a vždy bude jedným z najčastejších dôvodov medziľudských zväd. Veľké množstvo vojen od počiatku sveta sa odohralo práve kvôli majetku. Napriek tomu, že máme dosť, stále túžime mať viac. To niekedy ženie ľudí k tomu, že nerešpektujú právo iných ľudí vlastníť.

Toto právo však nepopierajú iným len jednotlivci. Dokonca aj ideológie sú založené na myšlienke, že človek nemá právo na súkromné vlastníctvo. Takou ideológiou je napríklad komunizmus. Jeho ideou je mať všetko spoločné. Tým sa má zabezpečiť rovnosť medzi ľuďmi. Je ale jasné, že táto túžba je výsledkom jediného a tým je závišť.

Právo vlastníť daroval človeku Boh už pri stvorení sveta, keď povedal: *„Plodte a množte sa a naplňte zem! Podmaňte si ju a panujte nad rybami mora, nad vtáctvom neba a nad všetkou zverou, čo sa hýbe na zemi!“*

Potom Boh povedal: "Hľa, dávam vám všetky rastliny s plodom semena na povrchu celej zeme a všetky stromy, majúce plody, v ktorých je ich semeno: nech sú vám za pokrm! Všetkým zverom zeme a všetkému vtáctvu neba i všetkému, čo sa hýbe na zemi, v čom je dych života, (dávam) všetku zelenú trávku. A stalo sa tak.“

(Gn 1, 28 – 30)

Teda každý človek má právo majetok nadobúdať a vlastníť.

Samozrejme aj tu sú položené isté hranice a zákony. Nie je totiž správne, aby niekto vlastnil všetko a iný umieral od hladu. Preto sv. Tomáš Akvinský hovorí o sociálnom rozmere vlastníctva, kedy čo do **vlastníctva** patria veci človekovi, ale čo do **užívania** nemajú byť len jeho, ale človek sa má zo svojho nadbytku starať o tých, ktorí majú nedostatok. Preto aj sv. Bazil hovorí: *„Ak vyznávaš, že časné dobrá si dostal od Boha, či je nespravodlivý Boh, keď rozdeľuje veci nerovnako? Prečo ty oplývaš, onen však žobre? Je to chlieb hladného, ktorý máš, sukňa nahého, ktorú schovávaš zamknutú, topánka bosého, ktorá u teba plesnivie, peniaz núdzneho, ktorý máš zakopaný.“*

Takto musíme všetci pozerať na svoj majetok.

Právo vlastníť prináleží jedine človekovi ako rozumnému tvorovi. Zviera nemá právo vlastníť veci.

- **Spôsoby nadobúdania vlastníctva**

Vlastníctvo môžeme nadobúdať niekoľkými spôsobmi:

- **Prvotné zaujatie:** je to privlastnenie si vecí, ktoré nepatria nikomu. V našej krajine je to však nevelmi aktuálny spôsob nadobúdania vlastníctva.
- **Nájdenie:** nájsť môžeme vec, ktorú majiteľ dobrovoľne zanechal, takú vec si môžeme privlastniť. Iné však je nájsť vec, ktorú jej pôvodný majiteľ zanechal nedobrovoľne. Ten, kto túto vec našiel, je povinný hľadať vlastníka veci. Ak by ju ukryl alebo sa vlastníka ani nepokúsil nájsť, považuje sa za zlomyseľného držiteľa veci.
- **Zveladenie:** znamená, že človek vlastní vec, ktorá nadobúda prírastkom alebo prídavkom väčšiu hodnotu (pole prináša úrodu, skala sa môže stať sochou...)
- **Práca:** je to jeden z najdôležitejších a najčastejších spôsobov nadobúdania vlastníctva. Za prácu sa považuje každá ľudská činnosť, ktorá je prospešná pre ľudskú spoločnosť. Preto sa za prácu nepovažuje činnosť zlodca či vraha. Odmena za prácu je mzda, ktorá sa nedáva z milosti, ale zo spravodlivosti.
- **Premlčanie:** je to spôsob nadobúdania vlastníctva nejakej veci pomocou občianskeho alebo cirkevného zákona. Napríklad pri nájdení stratenej veci, pokiaľ sa nedá nájsť vlastníka, vec po určitom čase prechádza do vlastníctva nálezcovi. Vtedy už aj keby sa objavil pravý vlastníka veci, podľa zákona na ňu nemá viac právo.
- **Zmluva:** je to veľmi častý spôsob získavania vlastníctva. Spočíva vo výmene súhlasu dvoch alebo viacerých osôb.

- **Hriechy proti siedmemu prikázaniu**

Túžba človeka po veciach býva niekedy veľmi silná a vtedy sa môže stať, že napriek vedomiu, že nemá na veci právo, podľahne pokušeniu si ich privlastniť. Akýkoľvek zásah do vlastníckych práv iného človeka nazývame všeobecne **krivdou**.

Tu by som sa chcel pristať pri jednej skutočnosti. Počas minulého totalitného režimu, kedy bolo všetko spoločné, sa u mnohých rozšírila nerest bratia si zo „spoločného“. A tak nebol problém rozkrádať závody, továrne a iné zariadenia, lebo nepatrili konkrétnemu človekovi. My si pamätajme, že nie je dôležité, kto je vlastníkom veci, či je to obrovská firma, ktorá stratu veci nemusí vôbec postrádať, alebo je to človek, pre ktorého aj malá vec predstavuje veľký majetok. Pre nás je dôležitá zásada, že *nás nemá zaujímať komu vec patrí, dôležité je, že nepatrí nám, a preto nemáme na ňu nárok*.

Vlastnícke právo iného človeka môžeme narušiť dvomi spôsobmi:

- *nespravodlivým odcudzením veci,*
- *nespravodlivým poškodzovaním veci.*

Rozlišujeme dva spôsoby nespravodlivého odcudzenia veci:

- **Krádež:** je tajné odcudzenie vecí vlastníkovi, ktorý nemá žiadny dôvod zrieknutia sa svojho práva. Existujú však aj dôvody, kedy sa vlastníka svojho práva zriecť musí:

- *Spravodlivosť* – hovoríme o tajnom odškodnení (Ak je napríklad niekto dlžníkom a odmieta dlh splatiť. Poškodený sa môže tajne odškodniť.)
- *Pieta* – keď manželka zoberie manželovi peniaze, ktorý sa nestará o rodinu.
- *Krajná núdza* – to znamená, že človek je v ohrození života. V takom prípade sa stávajú všetky veci spoločné. Ľudský život má vyššiu hodnotu než vlastnícke právo.

Krádež je ťažkým hriechom.

- **Lúpež:** líši sa od jednoduchej krádeže tým, že sa deje násilne. Samozrejme, že je ťažkým hriechom.

Pri nespravodlivom poškodzovaní tiež rozlišujeme dva spôsoby:

- **Poškodzovanie:** je to činnosť, ktorou človek poškodzuje iného na majetku bez toho, aby mal on sám z toho nejaký ošoh.
- **Vykorisťovanie:** ide o poškodzovanie pracovníkov, ktorí za svoju prácu nedostanú spravodlivú mzdu. Vieme, že tento hriech zaraďujeme do skupiny hriechov volajúcich do neba. Teda z materiálneho hľadiska ide o obzvlášť závažný hriech.

- **Povinnosť náhrady škody**

Na záver len v krátkosti upozorňujem na základnú povinnosť človeka, ktorý neprávom siahol na vlastnícke práva iného. Pokiaľ žiada od Boha odpustenie, nestačí len ľutovať. Každý je povinný snažiť sa napraviť spáchané zlo. To platí aj o hriechoch proti siedmemu prikázaniu.

Neraz to vyzerá tak, že ten kto nakradol sa vyspovedá a celá vec je tým preňho uzavretá. Tu však nikdy neprestáva povinnosť napraviť spáchanú škodu. Ak teda ten, kto prijíma sviatosť zmierenia, nechce škodu napraviť, nemá v sebe ani skutočnú ľútosť. Preto sa sviatostné rozhrešenie stáva neplatným.

Spomeňme si len niekoľko zásad nápravy škody:

- Škodu som povinný napraviť tomu, koho som poškodil.
- Ak poškodený nevie, kto to urobil, môžem ho odškodniť tajne.
- Ak nemôžem vrátiť tú istú vec, môžem vrátiť takú istú vec, alebo jej hodnotu.
- Ak neviem presne, koho som poškodil, môžem nespravodlivo nadobudnutý majetok darovať na dobročinné ciele.

Pamätajme na to, že majetok iného človeka je jeho posvätným právom, do ktorého nesmieme zasahovať ani my ani nik iný. Sami na sebe si predstavme, akým sklamaním je strata toho, čo sme nadobudli poctivou prácou.

2. Ôsme Božie prikázanie

„Nevyslovíš krivé svedectvo proti svojmu bližnému!“

(Ex 20, 16)

Hovorí sa, že jazykom sa dá narobiť viac škody ako hocijakou inou zbraňou. Svoju hodnotu totiž nemajú len pozemské materiálne statky alebo naše hmotné telo. Hodnotu má aj dobré meno a dôstojnosť človeka, ktoré sú neraz ničené jazykmi neprajníkov.

Preto sme povinní rešpektovať aj zákony, ktoré sa dotýkajú našej reči.

- **Povinnosť voči pravde**

Prvoradá povinnosť každého je, aby jeho myseľ bola v súlade s jeho rečou. V opačnom prípade, keď človek rozpráva niečo o čom vie, že to nie je pravdivé, dopúšťa sa hriechu **lži**. Klamstvo samo o sebe nie je ťažkým hriechom. Ak ním však spôsobujem veľkú škodu, stáva sa ťažkým.

Na druhej strane však, hoci nikdy nesmieme klamať, nie vždy môžeme povedať pravdu. Ba niekedy sme povinní pravdu zatajiť. Ani v takom prípade však nie je dovolené použiť klamstvo. Musíme nájsť iný spôsob, ako sa vyhnúť prezradeniu pravdy.

- **Poškodenie cti a dobrého mena**

Oveľa závažnejšie hriechy proti Božiemu príkazu sú tie, ktoré poškodzujú dobrú povesť a česť človeka. Na česť a dobré meno má totiž každý človek právo.

Aj Sväté písmo v knihe Prísloví hovorí: „*Meno je hodno viac ako veľké bohatstvo, priazeň je lepšia nad striebro a nad zlato.*“ (Prís 22, 1)

Hriechy proti cti a dobrému menu sú: **ohováranie** a **osočovanie**. Ľudia si často tieto hriechy pletú, ba dokonca niekedy to, čo je hriechom za hriech nepovažujú. Vysvetlime si teraz v krátkosti tieto hriechy a ich škodlivosť.

Ohováranie je porušovanie dobrej povesti tým, že iným zjavujeme pravdivé nedostatky človeka. Zloba ohovárania spočíva vo vytváraní predsudkov o človekovi. Žiadny človek totiž nenesie v sebe len zlo. Máme dobré aj zlé vlastnosti. V ohováraní sa ale dobrom v človekovi nik nezaobrá, lebo zvyčajne nie je pre tento typ rozhovoru zaujímavé. Pri ohováraní sme zaujatí voči danému človekovi, a preto viac menej jeho zlú vlastnosť alebo skutok obzvlášť zvýrazníme. Ohováranie je zlom aj preto, lebo sa v ňom povyšujeme nad iného človeka. Súdime ho ako tí, ktorí majú na to právo, hoci súdiť má právo iba Boh.

Ak sa niekto dopustil ohovárania a chce prijať sviatosť zmierenia, je povinný následky ohovárania zmierniť, keďže napraviť sa nedajú. Predsa len ohováranie sa zaoberá pravdivými informáciami, preto pre jeho nápravu nemôžeme vyhlásiť tieto informácie za nepravdivé. Jediné čo môžeme urobiť, je snaha o vyzdvihnutie a zvýraznenie dobra, ktoré v konkrétnom človekovi je.

Ešte vážnejším hriechom je hriech **osočovania**. Kým pri ohováraní ide o zjavovanie pravdivých chýb človeka, pri osočovaní ide o vedomé rozširovanie nepravdivých, teda vymyslených chýb. K hriechu osočovania patrí aj úmyselné zveličovanie pravdivých chýb.

Pre platné prijatie sviatosti zmierenia je nevyhnutné priznať sa pred ľuďmi, ktorých sme klamali, že chyby sme si vymysleli.

Ohováranie aj osočovanie sú ťažkými hriechmi.

Zjaviť pravdivé tajné chyby blížneho je dovolené len v týchto prípadoch:

1. *Spoločné dobro* – napríklad keby nehodný človek mal dostať nejaký úrad v spoločnosti.
2. *Dobro tretej osoby* – napríklad, keby odsúdili nevinného.
3. *Dobro toho, kto zjavuje chybu* – napríklad keby obžalovaný pred súdom zjavil chyby žalobcov, aby oslabil ich výpoveď.
4. *Dobro toho, kto sa dopúšťa chyby* – keď treba napríklad chyby detí zjaviť ich rodičom.

Ešte si spomeňme aj hriech **opovážlivého posudzovania**. Je to hriech, keď bez adekvátnych dôkazov vo svojej mysli obviňujeme niekoho zo spáchaného zla. Ako príklad slúži príbeh o sedliakovi, ktorý stratil sekeru a myslel si, že mu ju ukradli. Pozrel sa z okna a videl okolo ísť susedovho syna. Zazdalo sa mu, že má čudnú chôdzu a že vyzerá ako zlodej. Preto začal v mysli nadávať na zlodejského susedovho chlapca až dovtedy, kým sekeru nenašiel. Vtedy znova videl chlapca ísť okolo a povedal si, že vlastne vôbec nevyzerá ako zlodej.

No a nakoniec hriechom proti tomuto Božiemu prikázaniu je aj **osobná urážka**. Ide o nespravodlivé porušenie dobrého mena a cti človeka, ktorý je nejakým spôsobom prítomný.

- **Právo na súkromie**

Hriechom, ktorý ešte patrí pod tento boží príkaz, ale už sa priamo nedotýka osobnej cti a dobrého mena, je **prezradenie tajomstva**. Každý má právo na svoj súkromný život a do tohto života nemá nik právo vniknúť. Ak sa predsa len stane, že sa niekto dozvie skryté veci zo súkromia inej osoby, je povinný zachovať tajomstvo. Okrem toho existujú aj povolania, pri výkone ktorých sa narába s informáciami o súkromnom živote človeka. Každý, kto vykonáva také povolanie, je pod ťarchou hriechu povinný zachovať tajomstvo.

Rozlišujeme však tajomstvá relatívne a tajomstvo absolútne. Relatívne tajomstvo je možné za určitých okolností prezradiť. Sú rovnaké ako pri zjavení tajnej chyby iného človeka. Teda z dôvodu:

1. spoločného dobra,
2. dobra tretej osoby,
3. dobra toho, kto zjavuje tajomstvo,
4. dobra toho, koho sa tajomstvo týka.

Jediné tajomstvo, ktoré je absolútne a neexistuje žiadny dôvod, ktorý by mohol ospravedlniť jeho prezradenie, je **spovedné tajomstvo**.

V krátkosti ale dostatočne sme si prešli aj Ôsme božie prikázanie. Nezabúdajme na to, že pravda je posvätná, lebo sám Ježiš Kristus sa nazýva pravdou. Lož je výmysel diabla a každý, kto jej holduje a k nej sa utieka, stáva sa synom svojho otca, teda diabla, lebo on je otcom všetkej lži.

3. Deviate Božie prikázanie

4. Desiate Božie prikázanie

„Nepožiadaj dom svojho blížneho, ani nepožiadaj manželku svojho blížneho, ani jeho sluhu, ani jeho slúžku, ani vola, ani nič, čo je tvojho blížneho!“

(Ex 20, 17)

Pre uzavretie témy Desatora si ešte spomeňme posledné dve prikázania, ktoré moralisti často spájajú so šiestym a siedmym príkazom. Spolu s nimi ich aj vysvetľujú. Aj my sme už sčasti spomínali obsah týchto dvoch prikázaní, hlavne deviateho, keď sme si pri výklade šiesteho prikázania spomínali aj myšlienky.

Deviate a desiate prikázanie sa snaží chrániť hlavne myšlienky človeka. Spomeňme si, ako sme hovorili, že každý hriech má svoj začiatok a tým je myseľ. Ak je myseľ otrávená zlom, hriešny skutok je už len prirodzeným efektom takého stavu.

Preto chráňme a kontrolujme svoje túžby. O túžbach sexuálnych sme hovorili, no ešte spomeňme v krátkosti túžby desiatego prikázania. Rozlišujeme dve: **chamtivosť** a **závisť**.

Aj jedno aj druhé je extrém, ktorý ničí šťastie človeka.

Slovu **chamtivosť** rozumie asi každý. Je to až chorobná túžba mať všetko. Nikdy sa neuspokojí s tým čo mám. Uznajte, že ide o veľmi deštruktívnu túžbu, ktorá ubíja človeka, lebo nik nemôže vlastniť všetko.

Druhý hriech je **závisť**. Ten si väčšina kresťanov pletie práve s hriechom chamtivosti. Hriech závidi však nesie v sebe oveľa väčšie zlo. Kým totiž chamtivosť ženie človeka k neustálemu nadobúdaniu majetku, závisť v sebe nesie niečo iné. Definujeme ju ako smútok duše nad tým, že sa inému darí lepšie než mne. Ide o to, že nechcem byť taký dobrý, ako je niekto iný, nechcem mať toľko majetku, nechcem byť na jeho úrovni, práve naopak, chcem aby ani on nebol taký dobrý, aby ani on nemal toľko. V tom je zlo závidi. Výsledkom závidi je vzájomná zloba, podozrievanie, osočovanie a ohováranie. Závisť je ťažkým hriechom proti Božiemu zákonu, lebo sa prevíňuje proti láske k blížnemu.

Závisť však ubližuje hlavne tomu, kto závidí. Ten kto nevie inému dopriať jeho úspech, nemôže byť šťastný. Vždy bude niekto, kto má viac než on sám a teda, ak sa nenaučí dopriať ľuďom ich úspech, nikdy nebude šťastný.